

brêko mossàrab) s'usava a Màlaga com a nom d'un peix ('Raia pastinaca', suposo la rajada) (Dozy, *Suppl.* I, 74b), evidentment arabització del nom de peix romànic *perca* amb ultracorreció del sílabeig arabitzant *bre* → *ber*, i la pròtesi de *a-* exigida llavors per la fonètica àr. davant el grup *br-*. Si a Benitatxell és una coma que caigui damunt la platja, es comprèn un nom de peix; d'altra banda Dozy reporta, amb dubte, l'afirmació de Casiri que *abrâku* ابراقه també designa l'ase salvatge; car en lletres àrabisques és fàcil que sigui error de lectura per *onrâgu* اِنراغه < gr. ὄναγρος d'aquest significat.

BREDA

Nom modern o antic de diverses poblacions i llocs de Catalunya.

1) La important vila de La Selva, al peu del Montseny.

PRON. MOD.: *brêda* 1920 (a St. Hilari), *brêda* a Breda mateix, Arbúcies, Joanet, 1914, 1925, 1926, etc.

DOC. ANT. 878: «Montis signi --- villam q. dr. Breda» (*Cat. Car.* II, 67.4; 71.8; Mas, *N. Hi. Bi. Bna.* I, 93); 1038: els Vescomtes de Cabrera funden el monestir «in honorem --- [Scti] Salvatoris --- in com. Gerundensem, in valle vel in villa Breda --- eccl. Beatae Mariae ---» (Villan., *Vi. Lit.* XIV, p. 200); 1068: eccl. monast. sub titulo Scti. Salvatoris --- de Breda» (*MarcaH.*, col. 1273); 1169: afrs. d'*Arenys de Mont*: «a Monte Nigro transit ad aquam de Breda [riu Tordera] et ascendit usque ad cacumen Montis signi» (Villan., *o. c.* XVII, p. 225); 1185: «eccl. Ste. Marie de Breda --- *Arbutiis* --- *Lisurs* ---» (Kehr, *Papsturk.*, p. 515); 1245: «monasterium --- de Breda» (*Esp. Sagr.* XLIII, p. 275); 1246: Sti. Salv. *Bredensi* (Monsalv. XVIII, 24); 1283, 1300, 1362, 1375 etc.: *Breda* (*Esp. Sagr.* XLV, 238; Villan. XIV, 207; Alsius, p. 108; CCandi, *St. Hilari*, 54; Monsalv. (XIV, 409-439)).

També s'aplica a l'afl. esq. de la Tordera que passa per Breda provinent de la vall de Riells: «in ipsa aqua q. dicunt Breda» afr. N. d'uns alous de la vila de Gualba a. 1023 (*Cart. St. Cugat* II, 138.7f).

En lloc de la forma predominant *Breda*, en docs. ben antics, trobem la variant arcaica, radicalment popular, *Brea*. Disposa Pere de Malla, de Grions [poblet a 4 k. E. de Breda]; 1244: «dimitto corpus meum ad tumulandum --- in monasterio Scti. Salvatoris de Brea» (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 428-9); c. 1370: «di-guem a Mossen Bernat de Cabrera, qui era ab Nós, qui novellament havíem tret de Sent Salvador de Brea --- hon ell stave apartadament, per fer vida solitària, que ns servís de major dom» (Cròn. de Pere el Cerimoniós, ed. Pagès 259.2); 1475: «preposito Sancti Salvatoris de Brea ---» CCandi (*Mi. Hi. Cat.* I, 127); 1575: «monasterii Sti. Salvatoris de Breba» (Alart, *InvLC* s. v. *Breda*).

Aquesta era la forma popular i ajustada a la fonètica històrica catalana, partint de la forma més etimo-

lògica BRĒDA. Una altra variant popular, partint segurament, d'una evolució *brêza* (la que s'ha imposat en els representants rossellonesos) la tenim amb *-z-* ací en doc. de 1239: «Sti. Salvatoris de Bresa» (Alart, 1. c.). I després, amb rotacisme *z > r*: «Abat de St. Salvador de Brera» a. 1641 (*BABL* VIII, 21).¹

En les dades dels Ss. IX-XII, la *d* que trobem escrita no dona prova que en català, en aquell temps es pronunciés amb una *d* veritable, car llavors encara s'estava en l'etapa *ð*, consonant brillant, evanescent; i, d'altra banda, tots són escrits en baix llatí. Però a causa de l'ambient fortament monàstic que pesa damunt Breda (notem també la cita del rei En Pere), la pronúncia llatinitzant *Breda* acabà per guanyar terreny i estendre's fins a l'ús popular. Fets fonètics paral·lels s'observen en la documentació dels noms homònims, que donarem més avall.

Altament la forma rigorosament popular *Brea* s'ha conservat en els llocs adjacents, que han pres nom del de la vila. St. Llop de *Viabrea*, esglésiola rural i petit veïnat de cases escampades (agr. avui a Riells de M.), a mig camí de la ctra. de Gualba a Breda. També estigué dedicada a St. Esteve, segons una butlla papal de «Scti. Stephani in *Via Brea*» a. 1246 (Monsalvatje XVII, 42). El nom li ve de *via a Brea* 'en camí de Breda'; si bé també aquí havia existit la variant cultista *Viabreda*, que és com figura en el mapa de Vrints a. 1605, p. p. la GGC. I d'altra banda, però ja en te. de Riells (al NE. de l'esgl.) hi ha el vell mas de *brêta* (XLV, 97), dim. de *Brea*: *Breeta*, format com *Barceloneta* de *Barcelona*, *Avinyonet* d'*Avinyó*, *Caldetes* de *Caldes*, *Gironella* de *Girona* etc.

2) Havia estat *Breda* el nom antic del poble del Vallès que després s'ha anomenat PARETS, entre Granollers i Sabadell, anomenat «Sct. Stephani de Breda» a. 1063 (*Cart. St. Cugat* II, 299); en un doc. de 1064 el context l'identifica inequívocament: «in Vallense, infra te. de Sti. Stefani de Breda, in locum q. di. in ipso Plano que d. de *Parietes*; et afr. --- de occiduo in flumine *Tenense* ---» (*Cart. id.* II, 304); i en un altre doc. del mateix any: «in ipso Plano de *Pareds* --- sive in via qui vadit ad St. Stefani de Breda» (ib., p. 306); 1067: «per ipsam viam que itur de *Parietes* ad domum Sti. Stefani de Breda» (ib. p. 325).

Per aquestes mencions veiem que de primer *Breda* havia estat el nom de l'església, del poblat i de la carretera que hi passava pel bell mig d'un pla: pla que en deien de 'parets', per les edificacions que s'hi veurien des d'antic. Però el nom del pla acabà reemplaçant l'antic nom *Breda*, en anar estenent-se l'edificació i creixent el poble. Continua encara en ús el nom antic, fent constar (com en el doc. de 1064) que era vora el riu *Tenes*; 1086: «parrochie Sti. Stefani de Breda --- et de occid. in media *riera de Tenes*» (*Cart. id.* II, 389); 1142: «in com. Barchinonensi, in par. Scti Stephani de Breda que nominatur *Parietes*» (Albon, *Temple*, p. 168). Com que en el 2) no tenim més que mencions en baix llatí i dels Ss. XI-XII, hem d'entendre la *-d-* com símbol de la pron. *ð* amb la conso-